

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

§. VI. An Constitutio omnes sibi subditos æqualiter liget; & qui sunt illi
subditi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Ecclesiisque, quibus deserviebant, dari; præceptum suum per Leges confirmat, quâ viâ insinuat, se propriâ autoritate tale quid non præcipere, sed Principum potestate.

III. Sine Principum consensu non valuisse Constitutionem *Tridentini Concilii* contentam C. 6. Sess. XXIV. de *Reform. Matr.* quæ jubet, ut Puella Raptor, ac omnes, qui Raptori auxilium, consilium favoremve præbent, sint eo ipso infames, omniumque Dignitatum incapaces.

Idem dicendum de Constitutione *Concilii Lateranensis* sub INNOCENTIO III. celebrati, relatâ, Cap. 13. de *Hæret.* qua Credentes, Receptatores, Defensores, Fautores Hæreticorum, si excommunicati intra annum non satisfecerint, fiunt infames, omniumque Officiorum incapaces, nec non & ad illa eligendi, testimonii ferendi in Judicio, agendi pro se vel pro aliis, Successionis accipiendæ, & per Testamentum in alios transmittendæ; Hanc etiam ob causam Imperator FREDERICUS Constitutionem istam utilem ratus, in Legem convertit, nonnullis detractis, quæ Potestati Spirituali tribuere videbantur, quæ soli Temporalis competunt; Refertur Lex FREDERICI in V. COLLECT. C. 2. de HÆRET. ab Honorio III. factâ, eisdem penè terminis concepta est, ac citata *Concilii Lateranensis* Constitutio, quoad illa, quæ utrique sunt communia, cumque illa isti posterior ex eo judicetur, quod Honorio III. in *Collectiōe suâ* nihil inferuit, quod post Innocentii III. mortem non sit constitutum, consequens est, ut Lex FREDERICI ex *Concilii Lateranensis* Constitutione desumpta sit.

Consequentiam tertiam justam esse patet ex eo, quod Officiorum, Actionum Juriumque Civilium capacitas à Jure Civili pendet, ideoque Infamiae poena, quæ ad illa omnia inhabilem reddit, à solâ Potestate Civili irrogari potest.

IV. Non valuisse Canones, qui Servituti iterum subijciunt Clericos, qui Missam per Horas Canonicas, pro Dominis, à quibus Liberi facti sunt, celebrare nolunt, nisi à Principe probati sint. C. 4. de *Servis non ordin.* prout in 1. *Compil.* inter illos Canones collocandus *Can. 1. CAUS. XVIII. QUÆST. I.* sumitur ex *Concilio* apud *Altheim* anno 917. celebrato, cui CONRADUS Rex adfuisse dicitur.

Sunt alia Constitutiones Ecclesiasticæ circa res Temporales, quibus Seculares Leges circa easdem res conditæ executioni mandantur. Tales videntur, 1. Canones qui Judæis prohibent, ne Servos Christianos habeant; qui à Judæis circumcisos, Servos Christianos libertate donant; qui Judæis Officia publicâ committi vetant, qui Servorum manumittendi modum præscribunt, qui Judæis Veteres Synagogas retinere permittunt, Novas construere prohibent. Quicumque Canones, qui jubent, vetantve quod Leges jam præceperant, vel veterant, ut videre est *LIB. I. LEG. 2. TIT. X. Cod. LIB. I. LEG. 18. TIT. IX. ibid LIB. I. LEG. 2. TIT. XIII. ibid.* Hæc in re Legum auctoritatem agnoscunt expressè. C. 13. *DIST. LIV. Cap. 1. de Servis non ordin.* prout est in 1. *COMPIL. C. 3. de Judæis. Cap. 13. 18. DIST. LIV. Cap. 1. 2. 18. 19. de Judæis. C. 14. DIST. LIV. C. 16. de Judæis. C. 1. de Servis non ordin. C. 3. 7. de Judæis.* præcipui sunt Textus, qui hujusmodi Constitutiones continent. 2. Canones, qui prohibent, ne Rei, Servi, Debitorum ad Ecclesias confugientes hinc per vim extrahantur. Præire hæc in re Leges Canonibus patet, ex *COD. JUSTIN. Lib. I. Lit. XII. collato cum Tit. XLIX. Lib. III. DECRETAL.* Præterea INNOCENTIUS III. C. 6. *istius Tit. de Immunitate Ecclesiarum*, illam ex Legibus oriri & juxta Leges de illâ judicandum docet. 3. Canones, qui Testamentorum executionem quoad Causas pias Episcopo tribuunt, si illam Hæredes neglexerint, quales sunt inter alios. C. 3. C. 17. de *Testam.* Agnoscit siquidem S. Gregorius in *Cap. 3. de Testam. mox cit.* memoratam Episcoporum potestatem à Civilibus Legibus emanare. 4. Canones, qui Clericos à Juramento Calumniæ exime-

bant; id agnoscit HONORIUS II. C. 1. de *Juramento Calumn.* In eo enim Privilegium istud refertur ad *Justiniani* Legem, quâ voluit, ut Canones Legis vim habeant, & ad *Henrici* Imperatoris Constitutionem, quâ, circa hujusmodi Juramentum, Legem istam servari præcipit. *Henrici* Constitutionis Pars inferitur in *cit. Cap.* Habetur integra in C. 1. de *Juram. Calumn.* in 1. *Compil.*

Quæ supersunt dicenda de Canonibus circa Res Temporales & de Legibus circa Res Spirituales fusiùs explicabuntur in *Disertatione speciali* circa utrumque Canonum vel Legum genus.

S. V.

Quando Constitutio mutanda, quando non.

Difficultatis hujus solutioni præmittendum est, inter Constitutiones Ecclesiasticas, nullas esse immutabiles, præter illas, quæ credendum aliquid vel agendum quiddam tanquam à Deo mandatum, præcipiunt, has autem esse immutabiles patere ex C. 2. 3. *CAUS. XXIV. QUÆST. I. C. 12. CAUS. XXV. QUÆST. II. C. 1. CAUS. XXXV. QUÆST. IX.* aliisque similibus, ubi, quæ semel definita sunt, non posse mutari dicuntur, hæc enim aliter, quam dictum est, intelligi non possunt.

REGULA.

Constitutiones mutandæ sunt, quoties necessitas vel utilitas Publica id exposcunt, præsertim, si siturgens necessitas, vel evidens utilitas: aliàs non sunt mutandæ.

Ex C. 2. *DIST. XIV.* inferri potest, item ex C. 8. de *Consang. & Affin. C. 24. de Sent. Excom. in VI. Extrav. g. 2. JOANNIS XXII. de Verb. Signif.*

RATIO: Eadem est mutandæ, ac condendæ Constitutionis causa, condenda autem non est Constitutio, nisi propter necessitatem vel utilitatem publicam. C. 41. *CAUS. I. QUÆST. I. C. 23. CAUS. I. QUÆST. VII.*

Ex primâ Parte sequitur, mutandas esse Constitutiones, 1. Quæ difficultatem frequenter inducunt, & aliquando periculum pariunt Animarum. *ibid.*

2. Quæ sine peccato, nullo modo, observari queunt. C. 20. de *Præscript.*

3. Quæ non sufficiunt ad curandos ingravescentes morbos; novis enim morbis nova antidota sunt præparanda. C. 5. de *Juram. Calumn.*

4. Quæ minus utiles succedente Tempore fiunt, vel esse deprehendantur. C. 24. de *Sent. Excom. in VI.*

Ex 2. Parte sequitur, 1. Constitutiones, quas diuturnitas Temporis observavit, ac usus Consuetudinis hæcenus approbatæ retinuit, non esse mutandas; Novitates enim sine gravi causâ inductæ, discordiam pariunt; levisque non est Usus longævi autoritas. C. 2. de *Constit. in integ. C. 9. de Consuet.*

2. Superiorem coram Deo Reum fieri, qui utiliter finita, benè ordinata ac quovis modo roborata, sine causâ justâ rescindit, hæcque dignum contumeliâ effici, ut, quæ ipse benè constituit, Successores sine causâ dissolvant. C. 7. *CAUS. XXV. QUÆST. II. C. 2. CAUS. XXXV. QUÆST. IX.*

S. VI.

An Constitutio omnes sibi Subditos aequaliter liget; & Qui sunt illi Subditi?

Ut Certa ab Incertis discernantur, Notandum.

1. Quod Constitutio, quæ fit in Juris Naturalis vel Divini Executionem, omnes ligat aequaliter, tam Superiores, quam Inferiores; cum omnes aequaliter subint utrique Juri, atque idcirco illa Condentem, ac sibi Subjectos comprehendit; De hoc genere Constitutionis intelligendus videtur *Canon. 2. DIST. IX.* docens, Principes teneri suis Legibus,

2. Confi-

2. Constitutio exequens aliam ab ipsius Condentis Superiore editam similiter, ligat aequaliter, tam Condentem, quam ipsi Subditos. *Ciratus Canon* huic Constitutionis generi accommodari potest.

3. Constitutio novum Jus condens circa res nondum præceptas, nec vetitas, ligat aequaliter Conditoris Subditos; sed cum sibi Legem imponere non possit, cum careat Jurisdictione in se ipsum, Condens in illâ non comprehenditur, eodem salem modo, quo sibi Subditi, cum isti ex justitiâ illam teneantur servare, ille verò tantum ex honestate, imò nec ad istud quoad pœnas obligatur.

4. Prælati Inferiores nedum tenentur Superiorum Leges servare, sed etiam invigilare, ut à suis Subditis custodiantur, cum ad hoc aliis partim præfiantur, undè duplici vinculo tenentur.

Ex his Notatis sequitur, quòd pro *Regulâ* aliud, hæc in re, dari nequit, nisi quòd *Lex Omnes sibi Subditos aequaliter ligat, pro qualitate Personarum Rerumque, circa quas versatur: eoque modo explicandum* Cap. 1. de *Constitutionibus, Canonum Statuta ab Omnibus custodiantur, & nemo in Actionibus, vel Judiciis Ecclesiasticis suo sensu, sed eorum autoritate ducatur.*

Nec refert, quòd indistinctè loquatur; nam locutiones generales pro subjectâ materiâ, illiusque exigentiâ, interpretandæ sunt, undè, etsi Judices omnes juxta Leges judicare teneantur, permittitur Majoribus Magistratibus ex circumstantiis à Legibus recedere, non item Minoribus. *GONZALES in hoc Cap. 23. versus finem.* Id infert ex *Authenticâ Hodiè. C. de Judic.*

TITULUS X.

DE RESCRIPTIS.

CAPUT I.

Continens Regulas sive Decisiones à Jure propriis verbis desumptas.

Rescripti nomine intelligitur Speciale quoddam Mandatum, quod à Principe impetratur, seu ad Judices obtinendos pro finiendis Litibus, seu ad Beneficium aut Gratiam quamcumque consequendam: *Prius* appellatur Rescriptum Justitiæ; *Posterius*, Rescriptum Gratiæ.

De Rescriptis Pœnitentiariæ Romanæ, vide *Bullam* LIII. PIL. IV. *In sublimi.* anni 1562. *Bullarii Tom. II. p. 69.*

Hic porro præcipuè agimus de Rescriptis, quæ à Sede Apostolicâ, sive à Romano Pontifice emanant, quorum frequens in Galliâ usus, sive cum appellatur à Sententiis Ordinariorum, sive cum impetrantur Dispensationes, Absolutiones, & aliæ Gratiæ obtinentur.

Rescripti Exemplar Epistola JOANNIS VIII. 122. *Tom. IX. Conc. pag. 90.* Multis autem nominibus hæc Rescripta solent in Jure appellari, aliquandò enim simpliciter dicuntur *Litteræ Apostolicæ*, aliquandò, *Mandata, Commissiones, Decreta, Litteræ Justitiæ, Beneficia Gratiæ &c.* In quibus omnibus, hæc potissimum spectari possunt, scilicet Narratio eorum, quæ petuntur, ut vera sit Forma Mandati, quæ Gratiâ vel Judices concedit, & ejusdem Executio quâ ratione fieri debeat.

SECTIO I.

Quid sit, & Quotuplex Rescriptum?

I. **U**bi certum nihil expressum est, nihil certum indè Papa potest respondere. *De Sponsalibus* Cap. de *Muliere.* LIB. IV. DECR. TIT. I. Cap. 6. *fin.*
II. Rescriptum Gratiæ est, cum gratiose aliquid à

Romano Pontifice conceditur. *In VI. de Rescriptis C. si gratiose. init.* LIB. I. TIT. III. Cap. V.

III. Gratia est, quam super Beneficio à Sede Apostolicâ aliquis impetravit. *ibid. Cap. 7. Gratia. init.*

IV. Litteræ Justitiæ, sunt Litteræ ad Judices datæ. *de Filiis Presbyterorum. Cap. Ex sua.* LIB. I. DECR. TIT. XVII. Cap. 9.

V. Litteræ Apostolicæ Justitiam continent, per quas dati Judices in Causis Personarum, possunt, juxta earum tenorem providè procedere. *EXTRAVANG. JOAN. XXII. De Concessione Præbendæ Cap. Sedes. in fin.* TIT. IV. C. 1.

VI. Litteræ, quæ de simplici Justitiâ formam habent, possunt facillè obtineri. *De Crimine falsi. Cap. accedens* LIB. V. DECR. TIT. XX. Cap. 8.

VII. Papa motu proprio alicui Gratiâ facit, & Gratia hujusmodi de sua merâ liberalitate procedit. *In VI. de Præb. Cap. si motu.* LIB. III. TIT. IV. Cap. 23. Papa ad petitionem alicujus, vel alterius pro eo oblatam, gratiam facit. *ibid.*

VIII. Litteræ sunt Monitoriæ, Præceptoræ alicui, & Executoriæ, contrâ aliquem, alii directæ *De Rescriptis. Cap. Ex Insinnatione.* LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 37.

IX. Speciale Mandatum derogat Generali. *De Rescriptis. Cap. Sicut. C. Pastoralis.* LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 1. & 14. *De Officio Legati. Cap. Studuisti. §. Respondemus.* LIB. I. DECR. TIT. XXX. Cap. 2.

X. Decreti irritantis Forma est, cum in eo apponitur Clausula (*etiam inane Decernentes & irritum*) *Si secus à Quoquam quavis autoritate contigerit attentari.* *CLEMENTINARUM de Concessione Præbendæ Cap. unico. init.* Colligitur. LIB. I. TIT. III. Cap. un.

XI. Decretum Conditionale est, cum mandatur aliquid, si res quæpiam fiat. *CLEMENTIN. De Concess. Præb. Cap. un.* LIB. III. TIT. III. *Cap. unico.* Colligitur.

XII. Decretum Conditionale in eventum duntaxat positæ Conditionum suam sortitur effectum. *ibid.*

XIII. Rescriptum sub Conditione datum, non sortitur effectum usque in Conditionis eventum. *De Rescriptis Cap. Si pro te.* LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 13.

XIV. Si pendente Conditione, Alius Gratiâ purè impetret, præferri debet ei, qui positâ Conditione alias obtineret. *ibid.*

SECTIO II.

De veritate Narrationis in Rescriptis.

I. **R**escripta, quæ subreptione vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum possunt Supplicantibus ferre remedium. *CAUS. XXV. QUÆST. II. Cap. 16. Dicenti.*

II. Litteræ per malitiam & mendacium obtentæ non valent. *De Rescriptis Cap. Sedes* LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 1.

III. Litteræ per Veri suppressionem, sive tacitâ Veritate, obtentæ, non valent nec conferunt Jurisdictionem. *De Filiis Presbyterorum. Cap. Ad presentiam* LIB. I. DECR. TIT. XVII. Cap. 2.

IV. Subreptio censetur, cum tacitum est, quod, si fuisset expressum, obtineri minimè potuisset. *De Sententiâ & Re Judic. Cap. Cùm inter. §. Cùm constituerit. med.* LIB. II. DECR. TIT. XXVII. Cap. 20.

V. Qui per fraudem vel malitiam, Falsitatem exprimunt, vel supprimunt Veritatem; nullum ex illis Litteris Commodum in suâ Perversitatis pœnam consequuntur. *De Rescriptis. Cap. Super Litteris.* LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 20.

VI. Cum aliquis illa expressit, & suppressit, quæ si fuissent tacita, vel expressa, tales Litteras minimè dedissemus; per hoc apparet, ipsum extitisse indignum Gratiâ, quam duxeramus ei ex Benignitate Apostolicâ faciendam. *De Temporibus Ordinat. Cap. Dilectus. fin. in init.* LIB. I. TIT. XI. Cap. 15.

VII. Si